

Janne Malkki

Johdatus uuden ajan alun sotahistoriaan – asiantuntijoille

Mortimer, Geoff (ed.): *Early Modern Military History, 1450–1815*. Palgrave Macmillan, Houndmills – New York 2004. viii+228 s.

Geoff Mortimerin toimittama artikkelikokoelma uuden ajan alun sotahistoriasta on kompakti teos, jonka kirjoittajina on joukko eturivin sotahistorioitsijoita. Mukaan on koottu kattava otos siitä, mistä aihepiiriä käsittelevässä englanninkielisessä tutkimuksessa tällä hetkellä puhutaan.

Artikkeleiden aiheet muodostavat kronologisesti ja temaattisestikin kattavan kokonaisuuden, jonka pääpaino on eurooppalaisessa sotahistoriassa. E erityisen ansiokasta rakenteessa on kokonaisen luvun varaaminen uuden ajan alun sodankäynnin keskiaikaisille juurille. Näiden ohella artikkeleissa käsitellään Espanjan valtakautta, kolmekymmenvuotista sotaa, Preussia, absolutismin aikaa, Ranskan vallankumousta ja Napoleonin sekä merisodankäyntiä. Eurooppakeskeistä näkökulmaa tasapainottamaan ja otsikon laveutta oikeuttamaan on otettu mukaan osmanien ja amerikkalaista sodankäyntiä käsittelevät luvut sekä annettu viimeinen sana Jeremy Blackille, joka painottaa ei-eurooppalaisen historian huomioimisen merkitystä.

Lupaavista puitteista ja ansiokkaista artikkeleista huolimatta kirjan kokonaisuus on pettymys. Esipuheessa kirjan artikkeleita toisiinsa sitovaksi teemaksi kerrotaan sodankäynnin muutos ja erityisesti muutoksen aallonharjojen seuraaminen. Tämä lähestymistapa kumpuaa 1950-luvulta lähtien käynnissä olleesta keskustelusta niin kutsutusta sodankäynnin vallankumouksesta, jossa on haettu niitä murroksia, joiden seurauksena eurooppalainen sodankäynnin tapa oli kehittynyt 1800-luvulle tultaessa tehokkaammaksi ja tuhoisammaksi kuin ennen sekä vieläpä muihin kulttuureihin verrattuna ylivoimaiseksi.

Tähän keskusteluun kirja ei kuitenkaan varsinaisesti ota kantaa. Sodankäynnin vallankumous - keskustelua ja uuden ajan alun sotahistoriaa vähemmän tunteville jää helposti epäselväksi se, millä perusteilla artikkeleiden aiheet on valittu. Esipuheessa tätä ei kerrota. Teoksessa ei myöskään vedetä yhteen näiden muutosten käsittelyiden pohjalta nousevaa kokonaiskuvaa

sodankäynnin kehittymisestä uuden ajan alussa. Näin myös valittu aikarajaus jää pitkälti perustelematta.

Systemaattisuuden puute ei valitettavasti rajoitu esipuheeseen (ja puuttuviin johtopäätöksiin). Kirjoittajien pohjatessa artikkelinsa aikaisempaan tutkimukseensa ja jo esittämiinsä näkökulmiin jäävät niin näkökulmat kuin käsittelytavatkin epäyhtenäisiksi. Niin esimerkiksi Rhoads Murphey'n kaksi Osmanivaltakuntaa käsittelevää artikkelia ovat lähes puhdasta poliittista ja dynastista tapahtumahistoriaa. Kontrasti on suuri verrattuna esimerkiksi edeltäviin Clifford J. Rogersin keskiaikaista perintöä ja Fernando Gonzáles de Leónin Espanjan sotalaitosta käsitteleviin artikkeleihin, joissa sotalaitoksen rakenteet ovat enemmän esillä.

Käsittelyn epäyhtenäisyys on sääli, sillä otsikkonsa ja rakenteensakin perusteella kirja olisi hyvinkin voinut käydä johdannosta aikakauden sotahistoriaan. Nyt tähän tarkoitukseen on syytä suositella toisia kirjoja, yleisteoksista esimerkiksi iästään ja keskiajan käsittelyn heikkouksistaan huolimatta Michael Howardin *War in European History* (1976), sodankäynnin muutoksesta Clifford J. Rogersin toimittamaa *The Military Revolution Debate: Readings on the Military Transformation of Early Modern Europe* (1995) sekä keski- ja uuden ajan taitteesta Thomas Arnoldin *The Renaissance at War* (2001).

Asianharrastajille kokoelma tarjoaa tukun viimeisimpiä yhteenvetoja siitä, mistä nyt keskustellaan. Varsinaisesti uutta sanottavaa kirjassa on kuitenkin vain vähän.

Kirjoittaja valmistelee uuden ajan alun sotahistoriaa käsittelevää väitöskirjaa Leidenin yliopistossa Alankomaissa.